

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΜΑΙΟΥ, 1855.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ΄.

ΦΥΛΛ. 124.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΣΚΛΗΡΟΥ.

—ο—

Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δυμά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

—ο—

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1356 ἔτους, εἰς θερμὴν τινα ἑσπέραν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, καταιγὶς τρομερὰ ὁποῖαν μόνοι οἱ ἐπισκεφθέντες τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἐννοοῦσιν, ἐξερρηγνύετο ἐπὶ τῆς Σιδυλλίας καὶ τῶν περιγύρων αὐτῆς· ὁ οὐρανὸς ὁμοιάζε κυριφλεγῆ ἀβάνην, ἐφ' ἧς ὁ μυκώμενος κεραυνὸς διέτρεχεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου, καὶ ἐν ταῦτοις χεῖμαρροι βροχῆς κατέπιπτον ὡς μύδροι ἐκσφενδονιζόμενοι ἀπὸ κρατῆρα ὑψίστειον. Ἐνίοτε βίπῃ φωτὸς ἀπεσκάτο ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου κρατῆρος, διέτρεχεν ὡς βέλος τὴν μεταξύ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς

γῆς ἀπόστασιν καὶ ἐκυλίετο, ὡς ὄφις εἰς τὴν κορυφὴν τινος ἐλάτου· τὸ δένδρον ἤναπτεν ἀμέσως ὡς γιγάντειος φάρος, ἐφώτιζεν ἐπὶ μικρὸν τὸν κρημνὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνεφύει καὶ σθεννύμενον μετ' ὀλίγον, ἄφινεν εἰς βαθύ σκότος τὸν κύκλον τὸν ὁποῖον εἶχε φωτίσει.

Κατὰ τὴν θυελλώδη καὶ βροχερὰν ἐκείνην ἑσπέραν, ἦτις ἐφαίνετο προαναγγέλλουσα νέον κατακλισμὸν, δύο κυνηγοὶ, χωρισθέντες ἀπὸ τὴν συνοδίαν των καὶ σύρηντες ἀπὸ τὸν γαλλικὸν τοὺς ἵππους των μὴ δυναμένους πλέον νὰ τοὺς φέρωσι, κατέβαινον εἰδὸς τι πετωδῶδες ὄδου, ἦτις, τὴν ὥραν ἐκείνην ἐχρησίμευεν ὡς κοίτη ἑνὸς τῶν μυρίων χειμάρρων, οἵτινες κατέπιπτον ἀπὸ τὸν μεσημβρινὸν ἐλικασιδῆ ποταμὸν ὄρους τινὸς τῆς Σιέρρα-Μορένας εἰς τὴν κοιλάδα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Γουαδαλκιβῆρος. Ἐνίοτε αἱ ὕδαιπόροι οὗτοι, οἵτινες ἐβάδιζον ἐν σιωπῇ ὡς ἄνθρωποι ἀποπλανηθέντες, ἐστέχαντο καὶ ἠκροάζοντο, μήπως ἀκούσωσιν ἄλλον τινα κρότον παρὰ τὸν τοῦ κεραυνοῦ· ἀλλὰ τὰ πάντα ἐφαίνοντο ὅτι εἰσίγων ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἡ λαλοῦσα εἰς τὸν οὐρανὸν μεγάλη φωνή· ἐπὶ τέλους, εἰς στιγμήν καθ' ἣν ὁ ἀπαυδῆσας κεραυνὸς ἐφαίνετο

ἀντικαυθείς, ὁ νεώτερος τῶν δύο κυνηγῶν, νέος ὑψηλόσωμος εἰκοσι δύο εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν, τὴν κόμην ἔχων ξανθὴν καὶ μακρὰν, τὸ μέτωπον λευκὸν ὡς ἀνθρώπου τρεφέντος διὰ τοῦ μητρικοῦ γάλακτος τῆς Ἄρκτου, τοὺς χαρακτηριστικὰς κοινωνικὰς καὶ ἥθος εὐγενεὺς καὶ μεγαλοπρεπὲς, ἔφερεν εἰς τὸ στόμα του ἐλεφαντίνην σάλπιγγα, καὶ ἐξέβαλεν ἦχον τόσο ἄγαν καὶ διαρκῆ, ὥστε, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρικυμίας καὶ τοῦ γήους ἐκείνου, οἱ ἀκούσαντες αὐτὴν θὰ ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγγέλου τῆς τελευτικῆς κρίσεως. Τρεῖς ἢ τετράκις ὁ πλανηθεὶς κυνηγὸς ἐπανελάβε τὸ σάλπισμά του, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἦκουσε μὲν ἦχον ὀρεινῆς σάλπιγγος ἀποκριθεῖσας, ἀλλ' ἦχον τόσο ἀδύνατον καὶ τόσο μεμακρυσμένον, ὥστε οἱ δύο κυνηγοὶ ὑπωπτεύθησαν μὴ ἦτο ἢ ἦχώ τῆς σάλπιγγος τῶν. Τότε ὁ νεώτερος τῶν δύο ὀδοιπόρων ἔφερε καὶ πάλιν τὴν σάλπιγγα εἰς τὰ χεῖλη του, καὶ ἐσάλπισε μὲ δύναμιν ἀξήληθσαν ὑπὸ τῆς ἐλπίδος· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην οὐδεμίᾳ τῷ εὐαινεῖν ἀκριβολία, διότι οἱ ἀνταποκριθέντες ἦχοι, ἑξῆς τῶν τῶν τῆς σάλπιγγος του ἔφθασαν τοσαύτῳ διακεκριμένοι, ὥστε ὁ κυνηγὸς ἐγνώρισεν ἀμέσως πάθεν ἤρχοντο. Ἐβίβησε λοιπὸν πάραυτα τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου του εἰς τὰς χεῖρας τοῦ συνοδοιπόρου του, ἀνέβη εἰς ὑψηλὸν μέρος, καὶ στρέψας τὸ βλέμμα εἰς τὴν κοιλάδα, τὴν ὁποίαν ἐφώτιζον ἐκ διαλειμμάτων ταχέως ἀστραπαὶ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀπωτέρων ἄκρων τῆς παρετήρησε, τέτταρα σχεδὸν στάδια μακρὰν τοῦ μέρους ὅπου ἴστατο, εἰς τὰ πλευρὰ ὄρους τινὸς κειμένου ἀπέναντι, μέγα πῦρ ἀνημμένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς βράχου τινός. Ἐπὶ μικρὸν ἀμφέβαλεν ἂν τὸ πῦρ ἐκείνο ἀνήρηθ' ἀπὸ γείτοα ἀνθρώπων ἢ ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ σαλπίσας καὶ τρίτον ἐντόνως εἶδεν, ὅτι οἱ ἀποκριθέντες ἦχοι ἤρχοντο τόσο κατ' εὐθείαν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου ἔκειτο τὸ πῦρ, ὥστε δὲν ἐδίστασε πλέον νὰ καταβῆ εἰς τὴν φάραγγα ὅπου τὸν ἐπερίμενον ὁ συνοδοιπόρος του, καὶ νὰ κινήσῃ μετ' αὐτοῦ ἀμέσως ἐκεῖ. Τῶντι, μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν καμπῶν τῆς ἀτραποῦ, ἐπαναλαμβάνοντες ἐνίστη τὸ σάλπισμά των, εἰς ὃ ἐδίδετο ἀπάντησις πλέον εὐδιάκριτος, ἔφθασαν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, καὶ εἶδον εἰς τὸ ἄλλο πλευρὸν τοῦ βουνοῦ τὸ πῦρ τὸ ὁποῖον τοῖς ἐχρησίμευεν ὡς φῶς, φωτίζον μικρὰν τινὰ οἰκίαν ὁμοιάζουσαν ἀγροκῆπιον. Ἀλλὰ μετὰ τὸ αὐτῶν καὶ τῆς οἰκίας, ἔφθασεν ὀρμητικῶς καὶ ἐξηγριωμένος ὁ Γουαδαλιβῆρος.

— Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος νὰ μᾶς βοηθήσῃ! ἀνέκραξεν ὁ νεώτερος τῶν δύο κυνηγῶν ἰδὼν τὸν ποταμὸν, διότι φοβοῦμαι, Φερράνδε, ὅτι ἐκάμαμεν ἀνωφελῆ δρόμον, καὶ ὅτι δὲν μᾶς μένει ἄλλο εἰμὴ νὰ ζητήσωμεν καμμίαν τρύπαν ὅπου νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα.

— Καὶ διατί, ἀβέντα μου, ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν ὁ νεὸς κυνηγὸς ὠμίλητε.

— Διότι μόνος ὁ Χάρων εἶναι ἱκανὸς νὰ τολμήσῃ εἰς τοιαύτην ὥραν νὰ παρήσῃ τὸν καταχθόνιον ποταμὸν τὸν ὁποῖον ὠνόμαζαν μὲν οἱ προηγήθη

Γουαδαλιβῆρον, ἀλλὰ ἦτον προτιμότερον νὰ ὀνομάσωμεν Ἀγέρονι.

— Ἴσως ἀπατάσθε, Μεγαλειότατε, εἰμεθα πολὺ πλησίον τῆς οἰκίας αὐτῆς, ὥστε ἠμποροῦν νὰ ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν μας, καὶ ὑποσχομένοι βέβαια μεγάλην τιμὰν ἀνταμασθῆν εἰς τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν, λέγοντες προσέτι ποῖος εἶθε...

— Μὰ τὰς λευκὰς χεῖρας τῆς Μαρίας! ἀνέκραξεν ὁ δὸν Πέτρος, διότι ὁ ὑψηλόσωμος ξανθότριξ νέος, ἦτο ὁ βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας, φυλάζου, διὰ τὸν Θεόν! Φερράνδε ἠμπορεῖ νὰ εἰρεθῆ ἐκεῖ κανεὶς ἀπὸ τοὺς διαβολοαδελφούς μου, διὰ νὰ μὲ δώσῃ τὴν φιλοξενίαν τοῦ τάφου, καὶ νὰ διπλασιάσῃ μὲ τὴν τιμὴν τοῦ αἵματός μου τὴν ἀνταμοίην, τὴν ὁποίαν θὰ τὸν ἐπρόσφερα. Ὅχι, ὄχι, Φερράνδε εἰς τὴν ψυχὴν σου, μὴν εἰπῆς λέξιν μῆτε διὰ τὴν θέσιν μου, μῆτε διὰ τὴν καταστασὶν μου.

— Ἄρκεῖ, ἄρκεῖ, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Φερράνδος κύβας τὴν κεφαλὴν εἰς δαίγμα ὑποταγῆς καὶ σεβασμοῦ.

— Ἐπειτα εἶναι ἀνωφελές καὶ τοῦτο, ἀνέκραξεν ὁ δὸν Πέτρος, διότι ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ἰδοὺ μία λέμβος ἐκεῖ, ἢ ὁποία μακρύνεται ἀπὸ τὸ παράλιον.

— Βλέπετε, Μεγαλειότατε, ὅτι κρίνετε κακῶς τοὺς ἀνθρώπους;

— Αἶ! Φερράνδε! πρέπει νὰ ἠξεύρησ, ὅτι ἐγὼ κρίνω καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ περιστασιάζουν· καὶ τί νὰ σὲ εἰπῶ! ἂν ἐξαιρέτης μερικοῦς, οἱ λοιποὶ ἀτιμάζουν τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἶτε διότι ὁ Φερράνδος ἦτο ἐντελῶς σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως, εἶτε διότι δὲν εὔρε λόγον νὰ ἀπαντήσῃ, ἐπιώπησε, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφοτέρων προσηλώθησαν ἐπὶ τῆς λέμβου, ἥτις ὀλονέν ἐπροχώρει πρὸς αὐτοὺς, κινδυνεύουσα καθ' ἐκάστην στιγμήν νὰ παρσυρῆθ' ἀπὸ τὸ ρεῦμα, ἢ νὰ συντριβῆ ἀπὸ τὰ ἀκολουθοῦντα τὸ ρεῖθρον ἐκρηγμένα δένδρα. Ἡ λέμβος ἔφερεν ἄνθρωπον τεσσαράκοντα εἰς τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν ἡλικίας, πρόσωπον ἔχοντα ζωρὸν, εὐλικρινές καὶ ἄδαλον· καὶ, πρᾶγμα ἀξιοπαρατήρητον, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὑπὸ τοιαύτου κινδύνου περιστοιχιζόμενος, ἐκωπλάτει μὲ ψυχικὴν γαλήνην, καὶ τάξιν κινήματων ἀποδεικνύουσαν γενναιοψυχίαν ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἐνυπάρχουσι μόνον εἰς ὀλίγας ἐλεγκτὰς καὶ εὐγενεῖς ψυχὰς, αἵτινες διευθύνουσι χωρίον ἢ κράτος κατὰ τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ, ὅστις τὰς ἔθεσεν εἰς τὸ κατώτερον ἢ ἐξοχώτερον μέρος τῆς κοινωνίας, ἅμα ἐλθούτας εἰς τὸν κόσμον. Ἐπροχώρει λοιπὸν βραδέως, ἀλλὰ μὲ τοιαύτην ἐπιδεξιότητα καὶ δύναμιν, ὥστε ὁ δὸν Πέτρος, μέγας ἐκτιμητῆς τῶν ἀσκήσεων τοῦ σώματος εἰς τὰς ὁποίας ἐξεῖχε, τὸν παρετήρει κλησιάζοντα ἐκθαμβῶς. Φθὰς δὲ πόδας τινὰς μακρὰν τῆς παραλίας ἐπήδησεν εἰς τὴν ξηρὰν μὲ προσοχὴν καὶ ἐλαστικότητα ὅπως δούλου ὀρεινῆς· καὶ σύρας τὴν λέμβον μὲ σχοινίον ἵπποτροῦ τὴν ἔφερε σιμὰ τῆς ὄχλης,

ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς αὐτήν, καὶ μὲ τόνον ἀφελῆ ὡς ἂν μὴ εἶχε διόλου κινδυνεύσει.

— Εἰσέλθετε, κύριοι, τοῖς εἶπε, κλίνας μὲ σεβασμὸν ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ ταπεινώσιν τὴν κεφαλὴν.

— Καὶ οἱ ἵπποι μας; ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος, τί θὰ γίνοντο;

— Μᾶς ἀκολουθοῦν κολυμβῶντες, αὐθένται μου ἀφοῦ μάλιστα δέσωμεν τοὺς χαλινούς, πολὺ κοντὰ εἰς τὴν λέμβον, διὰ νὰ κρατῶσι τὰς κεφαλὰς των ἐξω ἀπὸ τὸ νερὸν, δὲν ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν τιποτε.

Ὁ δὸν Πέτρος καὶ ὁ φερράνδος ἔκαμαν ὅπως ὁ ὄρεινός τοῖς παρήγγειλε· καὶ τῶντι ἔρθεσαν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην διὰ μυρίων κινδύνων, ἀλλὰ χωρὶς νὰ πάθωσι, τόσῃν ἐπιδεξιότητά καὶ δυνάμειν ἔδειξεν ὁ πρωτεύς των. Μετ' ὀλίγον, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν, ὁ δὲ ὄδηγός προπορευόμενος διὰ νὰ δείξῃ τὴν ὁδὸν τοὺς ἔφερε δι' ὀμαλῆς ἀτραποῦ εἰς τὴν καλύδην, εἰς ἣν πρὸ μιᾶς ὥρας ἀπέβλεπον ὅλαί αἱ ἐπιθυμίαι των. Ἐνώπιον τῆς θύρας ἴστατο νέος εἰκοσαετής, ὅστις τοὺς ἐπερίμενε, καὶ λαβὼν τοὺς ἵππους ἀπὸ τὸν χαλινόν, τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ παράκηγμα.

— Τί νέος εἶναι αὐτός; ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος ἰδὼν τὸν νεανίαν μακρυνθέντα.

— Εἶναι ὁ υἱός μου Ἐμμανουὴλ, αὐθέντα.

— Ὁ υἱός σου; καὶ διατί νὰ ἀρήτῃ τὸν πατέρα σου νὰ ρίψω κινδυνεύσῃ διὰ νὰ μᾶς ζητήσῃ, ἐνῶ αὐτός ἔμενεν ἐδῶ περιμένων;

— Μὲ συμπάθειον, αὐθέντα, ἀπεκρίθη ὁ ὄρεινός, ἄμ' ἀκούσας κατὰ πρῶτον τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγός σας, τὸν ἔστειλα εἰς τὴν Καρμόνναν νὰ ἀγοράσῃ ὀλίγα τρόφιμα· διότι γνωρίζων, ὅτι σήμερον ἦταν μέγα κυνήγιον εἰς τὸ πλησιόχωρον δάσος, δὲν μὲ ἔμενεν ἀμφιβολία, ὅτι εἴθε ἀπὸ τοὺς πλανηθέντας κυνηγοὺς, καὶ ὅτι ἤρχεσθε λιμώττοντες. Ἐπεθύμησα λοιπὸν νὰ σᾶς προσφέρω κατι τι καλῆτερον ἀφ' ὅ,τι ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ τις συνήθως εἰς τὴν καλύδην πτωχοῦ ὄρεινοῦ ἂν ἦτον ἐδῶ, δὲν θὰ ἤρχετο νὰ σᾶς ζητήσῃ χωρὶς ἐμέ, οὔτε ἐγὼ χωρὶς αὐτόν· θὰ ἐρχομῆθα μαζί ἡ.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος.

— Ἰωάννης Πασχάλης, δούλος τῆς εὐγενείας σας.

— Λοιπὸν! Ἰωάννη Πασχάλη, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ἤθελα νὰ εἶχα πολλοὺς θεράποντας ὡς σὲ, διότι εἶσαι ἀξιότιμος ἄνθρωπος.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ὡς ἄνθρωπος, ὅστις δέχεται φιλοφροσύνην τῆς ὁποίας τὴν ἀξίειν γνωρίζει· καὶ δεῖξας διὰ τῆς χειρὸς τὴν θύραν τῆς καλύδης του, προσεκάλεσε τοὺς ὁδοιπόρους νὰ εἰσέλθωσιν.

Ἐὖρον δὲ τὴν τράπεζαν ἐτοιμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς οἰκονόμου, καὶ πῦρ λαμπρὸν εἰς τὴν ἐστίαν, ὅπερ ἀπεδείκνυεν, ὅτι ὁ Ἰωάννης Πασχάλης εἶχε φροντίσει διὰ τὴν θεραπείαν καὶ τῶν δύο μεγαλητέρων ἀναγκῶν εἰς τοιαύτας περιστάσεις, τοῦ φύχους καὶ τῆς πείνης.

— Ἴδου ἐν ἐπανωφόριον, εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος ρίψας τὸ ἐπανωφόριόν του εἰς ἄκραν τινὰ τῆς καλύδης, πρὸ ὁποῖον ζυγίζει ἑκατὸν λίτρας, καὶ νομίζω ὅτι,

ἂν τὸ στρίψῃ τις θὰ ἐσγάλη ἄρκετὸν νερὸν διὰ νὰ γεμίσῃ μιᾶν στέρναν.

— Ἄν ἀγαπάτε, αὐθένται μου, εἶπεν ὁ Ἰωάννης Πασχάλης, ἠμπορῶ νὰ σᾶς δανείσω καὶ ἀπὸ ἐδικά μου καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ μου φορέματα, τὰ ὅποια, ἂν καὶ χονδρὰ, εἶναι προτιμότερα τῶρα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅποια φέρετε, καὶ ἕως ὅτου στεγνώσουν . . .

— Ἄν ἀγαπῶμεν, ἐρωτᾷς, φίλε; μὰ τὴν ζωὴν μου, δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχῃ πλανηθεὶς κυνηγός ὅστις θὰ ἤρνετο τοιαύτας προσφοράς! Ὁγλίγωρα, ὀγλίγωρα τὰ φορέματα, διότι βλέπω ἐκεῖ τὸ δειπνὸν καὶ μὲ περιμένει, καὶ πιστεύσέ με, δὲν ἠμπορῶ νὰ χάσω πολὺν καιρὸν διὰ νὰ ἀλλάξω· αισθανομαι τὴν ἀνάγκην νὰ ὑπάγω νὰ εἰπῶ δύο λόγια εἰς τὸ δειπνὸν ἐκεῖνο.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης ἤνοιξε τὴν θύραν μικροῦ τινος θλαμῶν ὅπου ἐφαίνετο κλίνη καὶ ἀνημμένον σῶς, καὶ ἐκβάλων φορέματα τὰ ἠπλωσεν ἐπὶ σκιμποδός, καὶ ἀρῆσε τοὺς ἐπιζομένους μόνους. Οὗτοι δὲ ἤρχισαν εὐθὺς νὰ ἀλλάζωσι.

— Λοιπὸν, φερράνδε, εἶπαν ὁ δὸν Πέτρος, φρανεῖς ὅτι ἂν εἶλεγα τὸ ὄνομά μου, (ὅ μὲ ὑπεδέχοντο καλῆτερα;

— Τὸ βέβαιον εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ αὐλικός, ὅτι ὁ ξενοδόχος μας θὰ μᾶς μετεχειρίζετο μὲ πλειότερον σέβας, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ πλειοτέραν εὐλικρίνειαν.

— Αὐτὴ ἴσα ἴσα ἢ εὐλικρίνεια μὲ μαγεύει, φερράνδε. Πολλάκις, ὅταν περιηρόμην ἄγνωστος, ὠφελήθην ἀπὸ τὰς δοθείσας μοι συμβουλὰς, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ τοὺς ἀποδιδόμενους εἰς τὸν βασιλέα ἐπαίρους. Ἐπιθυμῶ νὰ συνομιλήσω μὲ τὸν ἀξιόλογον αὐτὸν ἄνθρωπον, φερράνδε.

— Δύσκολον δὲν εἶναι, Μεγαλειότατε, καὶ πιστεύω, ὅτι δύνασθε νὰ ἤσθε βέβαιος διὰ τὴν εὐλικρίνειαν τῶν ὅσα θὰ σᾶς εἰπῇ. Ἐπειτα ὅ,τι καὶ ἂν εἰπῶν εἰς τὴν Μεγαλειότητά σας εἶναι πάντοτε εὐάρεστον.

— Ἔστω! εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος. Καὶ ἐνδυθέντες ἐπανήλθον εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου ἦτον ἔτοιμον τὸ δειπνόν.

— Ἡἴ! εἶπεν ὁ βασιλεὺς, διατί βλέπω δύο μόνον πινάκια εἰς τὴν τράπεζαν;

— Μήπως περιμένετε κανένα νέον σύντροφον; ἠρώτησεν ὁ Πασχάλης.

— Ὅχι, χωρὶς τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ σὺ καὶ ἡ οἰκουγένειά σου ἐδειπνήσατε;

— Ὅχι ἀκόμη, αὐθέντα· ἀλλὰ γνωρίζετε, ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς πτωχοὺς ἀνθρώπους νὰ καθήσουν εἰς τὴν τράπεζαν μαζί μὲ τόσων εὐγενεῖς αὐθέντας· ἡμεῖς θὰ σᾶς ὑπηρετῶμεν ἐνῶ δεῖπνεῖτε καὶ δεῖπνοῦμεν ἔπειτα.

— Μὰ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον! δὲν γίνεται τοῦτο, φίλε μου, εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος. Καὶ σὺ καὶ ἡ σύζυγός σου θὰ καθήσετε μαζί μας εἰς τὴν τράπεζαν, ὁ δὲ υἱός σου θὰ μᾶς ὑπηρετῇ, ὄχι ὅτι θέλω νὰ κόμω διάκρισιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ὁ νεώτερος, καὶ εἶναι χρέος τοῦ νεωτέρου νὰ ὑπηρετῇ τοὺς γεροντοτέρους. Ἐλα, Ἐμμανουὴλ, σὲ

κάμω ἀρχιοιναχόν μου καὶ ἀρτοδότῃ μου δέχεσαι τὸ ὑπουργήμα αὐτό;

— Τὸ δέχομαι διὰ τὴν ἐσπέραν αὐτὴν, ἀπεκρίθη ὁ Ἐμμανουήλ, καὶ διότι μὲ τὸ προσφέρει ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον φιλοξενούμεν.

— Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ δὸν Πέτρος, θὰ ἀπέβαλλες τοιαύτην θέσιν, ἂν σ' ἐπροσφέρετο εἰς τὸν οἶκον πλουσίου τινος ἀρχόντος;

— Μάλιστα.

— Καὶ ἂν σὲ τὴν ἐπρόσφεραν διὰ τὸν οἶκον δυνατοῦ τινος πρίγκηπος;

— Δὲν θὰ τὴν ἐδεχόμην καὶ τότε.

— Ἄλλ' ἂν σὲ τὴν ἐπρόσφεραν διὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως;

— Οὔτε τότε θὰ τὴν ἐδεχόμην.

— Διατί;

— Διότι προτιμῶ νὰ ἦμαι ὁ ἐσχάτος τῶν ὑφεινῶν, παρὰ ὁ πρῶτος τῶν ὑπηρετῶν.

— Διὰ βόλε! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος, ἔχεις βλέπω υἱὸν μὲ ἀλλοκότους ὀρέξεις. Ἐγὼ ἐν τούτῳ τῷ εἶμαι πολὺ ὑπόχρεως, διότι ἀναγκάζεται σήμερον νὰ ἐνεργῇ ἐναντίον τῶν συνηθειῶν σου.

— Βέβαια! διότι σήμερον, ἀπάντησεν ὁ Πασχάλης, εἶσθε μεγαλήτερος ἀπὸ ἀρχόντα, μεγαλήτερος ἀπὸ πρίγκηπα, μεγαλήτερος ἀπὸ βασιλέα.

— Ἐ! καὶ τί εἶμαι λοιπὸν; ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος.

— Εἶσθε ξένος ἡμῶν, ἀπεκρίθη κλίνας τὴν κεφαλὴν ὁ Πασχάλης· μᾶς στέλλεσθε ἀπὸ τὸν θεόν, ἐνῶ οἱ ἀρχόντες, οἱ πρίγκηποι καὶ οἱ βασιλεῖς . . .

— Σὰς στέλλονται ἀπὸ τὸν διάβολον· πῶς; ἀνέκραξεν ὁ δὸν Πέτρος στραφείς εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τείνας τὸ ποτήριόν του εἰς τὸν Ἐμμανουήλ.

— Δὲν ἤθελα νὰ εἰπῶ τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης· καὶ ὅμως, καθὼς πηγαίνουν τὰ πράγματα εἰς τὸ ταλαίπωρον τοῦτο βασιλεῖον τῆς Καστιλλίας, πλησιάζω ἐνίοτε νὰ τὸ πιστεύσω.

— Ὑπάγουν λοιπὸν καλῆτερα εἰς τὴν Ἀραγωνίαν;

— Ὅχι, μὰ τὴν πίστιν μου! εἶπεν ὁ ὀρεινός· μεταξύ Πέτρου καὶ Πέτρου, μεταξύ σκληροῦ καὶ σκληροῦ (*), μεταξύ Τιβερίου καὶ Νέρωνος, καμμία διαφορὰ δὲν ὑπάρχει.

Ὁ δὸν Πέτρος ἐδήξα τὰ γείλη του, καὶ ἔβαλε τὸ ποτήριόν του ἐπὶ τῆς τραπέζης, χωρὶς νὰ τὸ κενώσῃ ἐντελῶς· ὁ Φερδινάνδος ὠχρίασεν.

— Ἦλα πολυλογᾶ, ὕλονέν νὰ ὁμιλῆς θέλεις, εἶπεν ἡ Ἰωάννα, κάμεις καλὰ νὰ σιωπήσῃς.

— Ἄφες, μάνα, τὸν πατέρα νὰ ὁμιλήσῃ, εἶπεν ὁ Ἐμμανουήλ, ὅ,τι λέγει εἶναι ἀρθιόν.

— Βέβαια, βέβαια, ἐπανέλαθεν ὁ βασιλεὺς, ὅ,τι λέγει εἶναι ὀρθόν· ἔπρεπεν ὁμοίως νὰ μὴ συγγῆς τὸν δὸν Πέτρον τῆς Ἀραγωνίας μὲ τὸν δὸν Πέτρον τῆς Καστιλλίας, ἔπρεπε νὰ μὴ λησμονήσῃς, ὅτι ἂν ὅλοι

ὀνομάζουον τὸν ἕνα, *Σκληρόν*, μερικοὶ ὀνομάζουον τὸν ἄλλον, *Δικαιοδότῃν*.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης, τί ὀραία ἐνεργεῖται ἡ δικαιοσύνη, οὔτε κλοπῆ, οὔτε δολοφονία πράττεται πλέον εἰς τὴν Σκιλλίαν.

— Τοῦτο δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ βασιλέως, κύρ Πασχάλη, ἀνάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ εἰσαγγελέως.

— Διατί λοιπὸν ὁ εἰσαγγελεὺς δὲν ἐκτελεῖ τὸ χρέος του;

— Καὶ ποῦ ἤμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ τοὺς αὐτουργοὺς ὅλων τῶν ἐγκλημάτων τὰ ὁποῖα πράττονται εἰς μεγάλην πόλιν;

— Εἶναι χρέος του νὰ τοὺς γνωρίζῃ, καὶ ἂν ἤμην ὁ βασιλεὺς δὸν Πέτρος, τὸ ὁποῖον ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ! ἐγνώριζα ἐγὼ πῶς νὰ τὸν κάμω νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ.

— Καὶ τί ἤθελες κάμει, Πασχάλη;

— Θὰ τὸν ἔκαμα ὑπόλογον διὰ τὰς κλοπὰς· ἔταν ἐκλέπτοντο χρήματα νὰ πληρώνη χρήματα, καὶ διὰ τὰς δολοφονίας, ἔταν ἐκόπτετο κεφαλὴ νὰ τὴν ἀντικαθιστᾶ μὲ τὴν ἐδικήν σου.

— Καὶ πιστεύεις, ὅτι θὰ εὐρίσκετο τότε ἄνθρωπος νὰ δεχθῇ τοιοῦτον ὑπουργήμα ὑπὸ τοιούτους ὄρους;

— Θὰ τὸ ἐδέχετο ὁ πρῶτος τίμιος ἄνθρωπος, αὐθέντα μου.

— Ἀλλὰ, μὰ τὸν καιρὸν ὁ ὁποῖος παρέρχεται! εἶπεν ἀνακαγχάσας ὁ δὸν Πέτρος, δὲν ἤξεύρεις πόσον σπάνιον πρᾶγμα εἶναι νὰ εὕρῃ τις τίμιον ἄνθρωπον;

— Εἶναι σπάνιον, διότι τὸν ζητοῦν εἰς τὰς πόλεις, εἶπεν ὁ Ἐμμανουήλ.

— Διὰ βόλε! ἀνέκραξεν ὁ βασιλεὺς, ἔχεις αὐτοῦ, κύρ Πασχάλη, ἕνα υἱὸν ὁ ὁποῖος ἔχει πλειότερον νοῦν ἀφ' ὅσον ἔπρεπε νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ τὴν ηλικίαν του, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν ὁμιλεῖ μὲν συχνά, ἀλλ' ὅταν ὁμιλῇ, ὁμιλεῖ μὲ φρόνησιν. Ἐν τούτῳ ἤθελα νὰ σὲ ἰδῶ εἰσαγγελέα, φιλε μου, διότι βέβαια ἔχεις τὸ κύριον πλεονεκτήμα, τὸ ὁποῖον ζητεῖς διὰ τοιαύτην θέσιν.

— Γελᾶτε, αὐθέντα μου, εἶπεν ὁ Πασχάλης· ἀλλ' ἂν ἦτο δυνατόν νὰ καθεῖω τοιαύτην ὑψηλὴν θέσιν, δὲν θὰ ἐνέδιδα εἰς κανένα· καὶ ἂν δὲν κατώρθωνα νὰ ἀνακαλύψω τὸ ἐγκλημα ἢ τὸ κακούργημα, τούλαχιστον θὰ κατεδίωκα τὸν ἕνοχον, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν ἦτον, εἴτε βαρῶνος, εἴτε παντοδύναμος τις πρίγκηψ, εἴτε βασιλεὺς.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος μετὰ μικρὰν σιωπὴν, ὑπάρχουν πράξεις τὰς ὁποίας ὁ λαὸς χαρακτηρίζει ὡς κακούργηματα, διότι βλέπει τὰ ἀποτελέσματα καὶ ὄχι τὰς αἰτίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως εἶναι πολιτικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβαλλόμεναι εἰς τοὺς βασιλεύοντας.

— Ἐννοεῖται, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης. Δὲν λέγω βέβαια, ὅτι θὰ ὑπάγω νὰ ζητήσω λόγον ἀπὸ τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἐξορίαν τῆς γυναίκός σου, διὰ τὴν θανατικὴν ποινὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Σαιντ. Ιάγου,

(*) Πέτρος ὁ Σκληρὸς, υἱὸς τοῦ Ἀλφόνσου Θ', ἐξορίσθη εἰς τὴν Ἀραγωνίαν, καθ' ἃν χρόνον Πέτρος ὁ Σκληρὸς, υἱὸς τοῦ Ἀλφόνσου ΙΑ', ἐξορίσθη εἰς τὴν Καστιλλίαν.

οὔτε διὰ τοὺς μετὰ τῆς αὐλικῆς Παδίσσας ἔρωτός του. Ὅλα ταῦτα εἶναι προσάντα τοῦ θρόνου, καὶ ὁ βασιλεὺς μόνον εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγον περὶ αὐτῶν. Ἄλλ' ἐγὼ ἐννοῶ τὰς ἐνόπλους ἐκείνας κλοπὰς, αἵτινες εἰς μίαν στιγμὴν καταστρέφουν ὀλόκληρον οἰκογένειαν· ἐννοῶ τὰς διὰ τοῦ ξίφους ἢ τοῦ ἐγγχειριδίου δολοφονίας αἵτινες καθ' ἐκάστην νύκτα αἵματόνουν τοὺς δρόμους τῆς Σιβιλλίας, ἐννοῶ τέλος πάντων πᾶν ὅ,τι θὰ ἐζηρῆται ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν μου· εἰς τὸν βασιλέα βεβαίως θὰ ἄφιναι τὰ προνόμιά του.

— Δὲν βλέπετε ὅτι οἱ κύριοι εἶναι κουρασμένοι, εἶπεν ἡ Ἰωάννα μὴ ὑποφέρουσα νὰ βλέπῃ τὸν σύζυγόν της ἀναμιχθέντα εἰς τοιαύτην συζήτησιν, καὶ ὅτι θὰ προτιμοῦν νὰ ὑπάγουν νὰ ἀναπαυθοῦν παρὰ ν' ἀκούουν αὐτὰ τὰ παραμύθια.

— Ἐχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ Πασχάλης, καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσουν οἱ κύριοι· ἀλλ' ὅταν μὲ ἀναμιγνύουν τυχαίως εἰς ἓν ἀντικείμενον, πρέπει νὰ εἰπῶ πᾶν ὅ,τι φρονῶ.

— Καὶ ἐπειδὴ δὲν τὰ εἶπες ἴσως ὅλα, σύντεκνε, προσέθεσεν ὁ δὸν Πέτρος, σὲ ὑπόσχομαι νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν συνομιλίαν αὐτήν.

— Φυλαχθῆτε, αὐθέντα, εἶπεν ὁ Πασχάλης, διότι λέγοντες τοῦτο, ἀναλαμβάνετε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπισκερθῆτε ἐκ νέου τὴν πενιχρὰν καλύβην μου.

— Καὶ θὰ φυλάξω μὲ εὐχαρίστησιν τὴν ὑπόσχεσίν μου ἂν ἡ κλίνη σου εἶναι ἐπίσης καλῆώς καὶ ὁ δεῖπνός σου. Καλὴν νύκτα, Πασχάλη.

— Ὁ Θεὸς μετ' ὑμῶν, Κύριε ἱππότα.

Καὶ χαιρετίσας διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χειρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ τὴν Ἰωάνναν ὁ βασιλεὺς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον ὁμοῦ μὲ τὸν Φερράνδον Κάστρου.

Μόλις ἔμειναν δὲ μόνοι ὁ Πασχάλης, ἡ γυνὴ του, καὶ ὁ υἱὸς των, καὶ ἡ Ἰωάννα ἤρχισεν τὰς ἐπιπλήξεις της.

— Καμαρόνεις τάχα μὲ αὐτὰ τὰ ὅποια ἔκαμες, Πασχάλη, τῷ εἶπε σταυρώσασα τὰς χεῖρας καὶ ἀτενίσασα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. Καὶ τί θὰ ἔλεγες, ἂν αὐτοὶ οἱ κύριοι, ὑπήγαιναν νὰ ἐπαναλάβουν εἰς τὸν βασιλέα τὴν συνομιλίαν σου; Ἄλλ' εἶπέ με εἰς τὸν Θεὸν σου! Πασχάλη, δὲν εἶναι τρέλλα νὰ ὀμιλῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ τὸν βασιλέα, διὰ τοὺς αὐλικούς, διὰ τοὺς ἄρχοντας καὶ ὄλους τοὺς μεγάλους ἀνθρώπους τῆς Σιβιλλίας. Καὶ τί σὲ μέλει; σὲ ἐρωτῶ, ἂν ὁ βασιλεὺς χωρίζεται τὴν γυναῖκά του, ἂν φονεύῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ διάγῃ μὲ μίαν αὐλικήν; τί σὲ μέλει ἂν φονεύσουν τοὺς ἀνθρώπους τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Σιβιλλίας, ἀφοῦ σὺ εἶσαι εἰς ἀσφάλειαν, καὶ πόθεν προέρχεται αὐτὴ ἡ συμπάθειά σου διὰ μερικὸς οἱ ὅποιοι εἶναι τόσο ἀναίσθητοι, ὥστε νὰ ἀσπίνου νὰ τοὺς ἀρπάζουν τὰ σιδηρὰ κιώτιά των; Ἐ! Θεέ μου! κύτταξε τὰς ἀγελάδας σου καὶ τὰς ἐσθιδίας σου νὰ ὑπάγουν καλὰ, καὶ ἀδιαφόρει διὰ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν ἐννοεῖς τίποτε.

— Πλὴν, ἠρώτησεν ὁ Πασχάλης, κατορθώσας τέλος πάντων νὰ εἰπῇ καὶ αὐτὸς ἓνα λόγον ἐν τῷ

μέσω τῆς πλημμύρας τῶν γυναικείων ἐπιχειρημάτων τὰ ὅποια τὸν εἶχον κατακλύσει, εἶπα τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν;

— Τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν νομίζεις ὅτι εἶπες ὅλα, εἰπὼν τὴν ἀλήθειαν. Μάλιστα, μάλιστα τὴν ἀλήθειαν εἶπες· ἀλλὰ τὴν εἶπες εἰς ἓνα ἄνθρωπον μεγαλύτερον ἀπὸ σὲ, καὶ ἰδοὺ τὸ σφάλμα. Φανερὸν, ὅτι ἄρκει νὰ ἦναι τις τίμιος, νὰ πληρῶνῃ τὰ γρήν σου, νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν λειτουργίαν, νὰ ἐκβάλλῃ τὸν πῖλόν του εἰς ὄλους, καὶ ὅτι ὅταν κάμῃ ὅλα αὐτὰ, ἢμπορεῖ νὰ λέγῃ ὅ,τι τοῦ κατέστη εἰς τὴν κεφαλὴν! Ἐ! Ἰωάννη! Ἰωάννη! ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὴ πληρῶσῃς ἀκριβῶς αὐτὴν σου τὴν ἀκρισίαν.

— Ὅ,τι μὲ στέλλει ὁ Θεὸς καλῶς νὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Πασχάλης ἐναγκαλισθεὶς τὴν Ἰωάνναν, διότι εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐνουπήσχε μεγάλη πικρότης, ὅπως ὑπάρχει εἰς ὄλων τῶν γυναικείων ἀνδρῶν τὰς ψυχὰς, καὶ συνειθίζεν εἰς τοιαύτας περιστάσεις νὰ παρηγορῆ τὸ πῆλόν τῆς μάχης, καὶ νὰ ἀποσύρεται εἰς τὸν θάλαμόν του. Ἡ καλὴ Ἰωάννα ἔμεινεν ὀλίγον ἔτι εἰς τὸ ἐπιτιμώριον μεμψιμοιροῦσα· ἀλλ' ἐπειδὴ μόνος ὁ Ἐμμανουὴλ ἔμεινε μετ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐγνώριζεν, ὅτι καθόσον ἄστυρ, τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀληθείας, ὁ υἱὸς ἦτο ἐνθερμὸς ὑπερσπιστής τοῦ πατρὸς του, ἀπεράσισεν νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ τὴν συζήτησιν· ὅθεν μετέστη καὶ αὐτὴ εἰς τὸν καιτῶνα τοῦ Πασχάλη. Ὁ δὲ Ἐμμανουὴλ, μείνας μόνος, ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ὁποίαν εἶχον ἀφήσει οἱ γονεῖς του καὶ οἱ δύο ξένοι, ἔφαγεν ὀλίγον, ἔπιε μόνον ὕδωρ, καὶ μετὰ τὸ φαγητὸν τοῦτο, σαγητὸν ὄρεινῶν ἀνθρώπων, ἤπλωσε δέσμα ἄρκτου ἐμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ θαλάμου τῶν δύο ξένων καὶ ἐκοιμήθη.

Τὴν δὲ ἐπιόθσαν, ἓμα ἀνκαταλάσας τῆς ἡμέρας, ὁ βασιλεὺς δὸν Πέτρος καὶ ὁ κόμης Φερράνδος Κάστρου ἀπεχαιρέτισαν τὸν Ἰωάννην Πασχάλην ὑποσχεθέντες αὐτῷ, ὅτι πολλὰ ἡμέραι δὲν θὰ παρέλθωσι· καὶ θὰ ἀκούσῃ τι περὶ αὐτῶν.

(Ἔπειτα συνέχεια.)

ΕΡΓΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Σταλόντα ἐξ Ἑλλάδος εἰς Παρισίους.

— 0 —

Μόλις προχθὲς τὴν 12|24 Ἀπριλίου, ἠτοιμάσθησαν πρὸς ἀποστολὴν τὰ διάφορα καλλιτεχνικὰ ἔργα, τὰ ἀπορατισθέντα νὰ ἐκτελεστοῦν εἰς τὴν Παγκόσμιον ἑκθεσίν των Παρισίων, οὐχὶ βεβαίως πρὸς διαγωνισμὸν μετὰ τῶν τῆς ἑσπερίας τέχνης ἀριστοτεχνημάτων, ἀλλ' ὡς μικρὰ δείγματα τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλληνικῆς τέχνης, ἧτις μόλις δεκαετίαν ἀριθμεῖ ἀπὸ τῆς ἐμφορευσεως αὐτῆς εἰς τὴν